

Kuusamon Juuman Kauhaniemen linnustokartoitus 2023

FM, biologi Jyrki Mäkelä

jyrkimakela64@gmail.com

p. 0407504511

Oravantie 27 A4, 93600 Kuusamo

1. Laskentamenetelmä ja toteutus

Kuusamon Juuman Kauhaniemen ja Laurinsaaren linnuston selvitetiin kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies & Väisänen 1988). Maalinnustoa selvitetiin kahdella laskentakerralla hyvässä säässä kesäkuussa, 19.6.2023 (klo 07:45 - 10:00) ja 28.6.2023 (klo 05:15 - 07:00), sekä täydentäen muutamilla havainnoilla 13.7.2023 (12:30 - 14:30). Vesi-, lokki- ja kahlaajalajistoa selvitetiin samoilla kerroilla kiertäen pitkin rantoja tähystäen myös kaukoputkella. Laurinsaarta ja Kauhaniemen rantoja tarkkailtiin kaukoputkella myös Juuman kylän rannoilta.

Kauhaniemen lisäksi tarkkailtiin koko Juumajärven ja erityisesti niemeä ympäröivien lahtien, Laurinsaaren ja Lummiskonlahden linnustoa.

2. Laskenta-alueen kuvaus

Laskenta-alueella on suuria korkeuseroja ja maisema onkin jylhää ja kaunista harjumaisemaa. Puusto on vanhaa, mäntyvaltaista, enimmäkseen luonnontilaista havumetsää. Metsissä on kymmeniä vanhoja ja pitkiä kelopuita koloineen, maapuita ja lahoppuustoa on kuitenkin verrattain vähän. Kuusikko ja lehtipuustoa on alueella vähän ja vain pieniä soisia alueita löytyy harjanteiden pohjukasta ja Lummiskonlahden pohjoisreunalta.

Rannat ovat valtaosin luonnontilaisia ja karuja, paikoin ne ovat hiekkarantaisia. Kaavoitettavan alueen pohjoisosassa on komea ja korkea, luonnontilainen kalliojyrkänne. Kauhaniemen pohjoispuolella kohoaa kuin saareksi erillinen korkea harjanne, josta on yhteys Kauhaniemeen matalan hiekkakannaksen kautta.

Lummiskonlahden ja Laurinsaaren rannat ovat rehevämpiä ja vesikasvillisuutta on niissä enemmän. Lummiskonlahti lienee saanut nimensä satojen lumpeiden

kasvustosta. Kauhaniemen keskellä on kaksi suurta nurmialuetta aiemmin toimineen leirintäalueen tarpeita varten.

Alueella on suuret maisemalliset arvot. Alue sijaitsee matkailullisesti merkittävän Juuman kylän eteläpuolella. Kauhaniemen ja Laurinsaaren yhteinen pinta-ala on noin 18 ha, jonka perusteella laskettiin myös maalla pesivien lintujen tiheys neliökilometriä kohden.

3. Tulokset

Laskennoissa havaittiin yhteensä 35 lintulajia, joista 30 lajin tulkittiin pesivän alueella. Pesimälinnusto käsitti yhteensä 49 pesivää lintuparia.

Vesilinnuista alueella pesivät (suluissa parimäärä) haapana (1), sinisorsa (1), tukkasotka (1), telkkä (3), kuikka (1) ja härkälintu (1). Kahlaajalajistoon kuuluvat rantasipi (2) ja liro (2). Lokkilinnustoon kuuluvat kalatiira (1) ja kalalokki (1).

Niemessä pesi käpytikka (1) ja 18 varpuslintulajia: haarapääsky (3), metsäkirvinen (1), keltävästäräkki (1), västäräkki (3), leppälintu (4), räkättirastas (3), punakylkirastas (1), pajulintu (2), harmaasieppo (3), kirjosiippo (1), hömötiainen (1), varis (1), peippo (2), järripeippo (2), vihervarpunen (2), pikkukäpylintu (1) isokäpylintu (1), pohjansirkku (1) ja pajusirkku (2). Varpuslintuja alueella pesi yhteensä 35 paria.

Varpuslintujen pesimätiheys oli 194 pesivää paria neliökilometsillä. Koko maalinnuston tiheys (varpulinnut ja kahlaajat) pesimätiheys oli 223 lintuparia neliökilometrillä.

Laskennoissa havaittujen laulujoutsenen, törmäpääskyn, töyhtötiaisen, harakan ja viherpeipon tulkittiin pesivän laskenta-alueen ulkopuolella.

Valtakunnallisesti uhanalaisia lintulajeja (Tiainen & ym. 2015) alueella pesi neljä: erittäin uhanalainen (EN) hömötiainen (1) ja vaarantuneet (VU) haapana (1), haarapääsky (3) ja pajusirkku (2). Alueellisesti uhanalaisia lajeja alueella ei pesi. Kaiken muun lintutietämyksen mukaan alueen lähistöllä ei pesi yhtään uhanalaista petolintua (Mäkelä).

4. Tulosten tulkintaa

Vesilintujen tärkein pesimä- ja ruokailualue on rehevä Lummiskonlahti. Vesilinnusto on alueella Koillismaalle hyvin tavanomaista. Kahlaajalajisto on niukkaa, koska matalia kosteikkorantoja on Kauhaniemessä varsin niukasti. Varpuslinnusto on pääasiassa tyyppillistä karun metsän lajistoa. Linnuston pesimäalueen arvoa nostaa suurehko määrä vanhoja kelopuita koloineen. Leppälintujen tiheys (22 paria neliökilometrillä) olikin poikkeuksellisen suuri.

Karuudesta huolimatta varpuslinnuston tiheys, 194 paria neliökilometrillä, on verrattain suuri. Lajien parimäärätiheydet on voitu laskea vain Kauhaniemen ja Laurinsaaren alueen maalinnustolle. Alueella pesii neljä valtakunnallisesti uhanalaista lintulajia, mutta niiden tiheydet eivät ole Koillismaalle poikkeuksellisia.

Maalinnuston tiheyttä nostaa suuri rantaviivan osuus, kelopuiden suuri määrä ja muutamat pienet kosteikot. Myös rakennettu ympäristö hyödyttää muutamia lajeja. Nurmikenttien havaittiin olevan mieluisia ruokailualueita västäräkeille, keltävästäräkeille, rastaille ja haarapääskyille. Rakennukset tarjoavat pesimäpaikkoja haarapääskyille ja västäräkille.

Alueen linnusto on kokonaisuudessaan Koillismaalle hyvin tyyppillistä, melko karun kasvialueen, peruslinnustoa.

5. Kaavan ja rakentamisen vaikutus linnustoon

Kaavoituksen ja rakentamisen yhteydessä suositellaan vanhojen kelopuiden ja lahoppuuston jättämistä alueelle mahdollisimman paljon. Kosteikot ovat alueella pienialaisia, ne ovat kuitenkin linnustollisesti arvokkaimpia alueita ja suositellaan jättämään rakentamisen ulkopuolelle. Vesialueista arvokkain on rehevä Lummiskonlahti, jolla on merkitystä paitsi kosteikkolintujen pesimiselle, myös monien lintujen ruokailualueena. Ranta-alueiden luonnontilaisuus suosii linnuston monipuolisuutta.

Liitteet:

Liite 1: Taulukko 1

Liitteet 2-4: kartoituslaskennat.

Kirjallisuus:

Koskimies, P.& Väisänen, R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2.painos). – Helsingin yliopiston Eläinmuseo. Helsinki.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

LIITE 1 LINTUHAVAINNOT ERI KÄYNTIKERROILLA

KAUHANIEMI, JUUMA	19.6.2023	28.6.2023	13.7.2023	PARIMÄÄRÄARVIO	MAALINTUJEN TIHEYS
Laulujoutsen	1	0	0	0	
Haapana	1	0	0	1	
Sinisorsa	0	1	0	1	
Tukkasotka	1	0	0	1	
Telkkä	3	0	0	3	
Kuikka	1	1	2	1	
Härkälintu	0	1	1	1	
Rantasipi	2	1	2	2	11.1
Liro	1	0	0	1	5.6
Kalatiira	0	0	1	1	
Kalalokki	1	0	0	1	
Käpytikka	1	1		1	5.6
Haarapääsky	3	1	3	3	16.7
Törmöpääsky	1	0		0	0
Metsäkirvinen	1	0		1	5.6
Keltavästäräkki	0	1	2	1	5.6
Västäräkki	2	4	1	3	16.7
Leppälintu	3	4		4	22.2
Räkättirastas	4	2		3	16.7
Punakylkirastas	1	0		1	5.6
Pajulintu	1	2		2	11.1
Harmaasieppo	5	1		3	16.7
Kirjosieppo	1	1		1	5.6
Töyhtötiainen	1	0		0	0
Hömötiainen	1	0		1	5.6
Harakka	1	2		0	0
Varis	2	1		1	5.6
Peippo	0	3		2	11.1
Järripeippo	4	0		2	11.1
Viherpeippo	1	0		0	5.6
Vihervarpunen	4	3		2	11.1
Pikkukäpylintu	5	0		1	5.6
Isokäpylintu	1	4		1	5.6
Pohjansirkku	1	0		1	5.6
Pajusirkku	2	2		2	11.1
YHTEENSÄ PARIHAVAINTOJA	57	36		49	
PESIVIÄ LINTULAJEJA				30	
VARPUSLINNUT YHT	46	32		35	
VESILINNUT JA KAHLAAJAT	11	4	6	13	
VARPUSLINTUJEN TIEHYS (Paria/km2)					194.4
MAALINTUJEN TIHEYS (Paria/km2)					222.8
HAVAITUT LAJIT	30	19	7	35	

LIITE 4 KÄYNNIN 13.7.2023 HAVAINNOT

13.7. KO 12³⁰-14,30

C arc 2/2 ad

Pod gri III ♀ hautoi!

Act hyp 2 var

Mot fla 2 poikuetta kuuossa

alb 1 lentopöllö

Ste hir 1 ad juomajärven ranta